Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Informování o základních právech a právním státu

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2023/C 100/04)

Zpravodaj: **Cristian PÎRVULESCU**

Spoluzpravodaj: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	20. 1. 2022
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	23. 11. 2022
Datum přijetí na plenárním zasedání	14. 12. 2022
Plenární zasedání č.	574
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	199/3/4

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Evropská unie je dle článku 2 SEU založena na společných hodnotách: na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu, dodržování lidských práv, pluralismu, nepřípustnosti diskriminace, tolerance, spravedlnosti, solidarity a rovnosti žen a mužů. Právní stát a lidská práva tvoří součást evropské identity.

1.2. Listina základních práv Evropské unie, která je zásadním a závazným dokumentem, navíc uvádí, že se Unie „zakládá na nedělitelných a všeobecných hodnotách lidské důstojnosti, svobody, rovnosti a solidarity; spočívá na zásadách demokracie a právního státu“ ([1]). Posílit uplatňování Listiny je povinností, ale rovněž smysluplným způsobem, jak chránit občany a přimět je, aby si uvědomili význam právního státu a ochrany základních práv. Výbor podporuje veškeré úsilí v tomto směru, současně však zdůrazňuje, že je zapotřebí, aby orgány a instituce EU aktivně komunikovaly přímo se širokou veřejností. Právní stát a základní práva jsou zásadními otázkami a musí se stát součástí společné občanské a demokratické kultury na našem kontinentě.

1.3. Benátská komise Rady Evropy jasně definuje stěžejní zásady právního státu: zákonnost, právní jistota, předcházení zneužívání pravomoci, rovnost před zákonem a nediskriminace a přístup ke spravedlnosti ([2]). Jedná se o jasná kritéria, na nichž má být založeno posuzování toho, zda je to či ono opatření státu v souladu se zásadami právního státu, a která byla schválena Soudním dvorem ([3]).

1.4. EHSV naléhavě vyzývá všechny orgány EU, aby ukázaly nulovou toleranci vůči porušování zásad právního státu v členských státech. EU má zákonnou povinnost prosazovat právní stát a ochranu základních práv, a to bez ohledu na záměry různých politických aktérů, které mohou být s tímto cílem v rozporu.

([1]) *Listina základních práv Evropské unie (Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 391), preambule.*

([2]) *Benátská komise Rady Evropy, Seznam kritérií právního státu, přijatý na 106. plenárním zasedání, 2016.*

([3]) *Rozsudek ze dne 16. února 2022, Polsko v. Parlament a Rada, C-157/21, EU:C:2022:98, bod 325.*

1.5. EHSV poukazuje na rozsudek Soudního dvora, podle nějž je rozpočet jedním z nástrojů, které umožňují konkretizovat povinnost všech členských států dodržovat základní hodnoty EU, včetně právního státu a úcty k lidským právům ([4]).

1.6. Výroční zpráva Evropské komise o právním státu je cenným nástrojem, který může zabránit tomu, aby v oblasti demokracie, právního státu a ochrany základních práv došlo ke zhoršení situace. Aby však bylo dosaženo jeho cílů, je třeba jej reformovat. Měl by být upraven tak, aby zahrnoval všechny hodnoty podle článku 2 SEU, právní a/nebo finanční opatření v případě, že se doporučení pro jednotlivé země neřeší v plném rozsahu, a pátý pilíř věnovaný sledování vývoje na úrovni jednotlivých států, pokud jde o občanský prostor ([5]).

1.7. EHSV již v minulosti zdůraznil, že občanská společnost zastává klíčovou úlohu, co se týče zachování demokracie v Evropě, a že pouze silná a rozmanitá občanská společnost může bránit demokracii a svobodu a chránit Evropu před autoritářstvím ([6]). Právní stát navíc nemůže existovat bez demokracie a základních práv a naopak. Tyto tři koncepty jsou vzájemně nedílně spjaty ([7]). EHSV proto vyzývá všechny zúčastněné strany, aby přestaly hovořit o tzv. neliberální demokracii a aby tento pojem nepoužívali, ani když chtějí takovou situaci kritizovat. Demokracie bez liberálních zásad neexistuje.

1.8. Do úsilí o to, aby se právní stát stal hmatatelnější realitou, by mělo být zapojeno více zúčastněných stran: sociální partneři, profesní organizace, jako jsou advokátní komory, a místní organizace, které pracují se zranitelnými osobami a komunitami, u nichž více hrozí újma, znevýhodnění a diskriminace.

1.9. Právní stát a lidská práva mohou být některými lidmi vnímány jako příliš abstraktní a vzdálené pojmy používané v žargonu a právní hantýrce. Při informování o problematice právního státu je nutné se zaměřit na sdílené hodnoty a na pojmy čestnosti a spravedlnosti, s nimiž se lze snáze ztotožnit. Pomoci může také vyprávění lidského příběhu, neboť to ukáže, že se za fakty a za statistikami skrývají lidské tváře a konkrétní osoby.

1.10. EHSV vyzývá členské státy, aby problematiku právního státu a základních práv začlenily do školní výuky a vysokoškolského vzdělávání. Občanská výchova by měla být povinná, mělo by se s ní začínat co nejdříve a měla by trvat řadu let. EU a členské státy navíc musí poskytnout prostředky na řádnou odbornou přípravu učitelů občanské výchovy.

1.11. Rámec pro lidská práva je založen na zásadě odpovědnosti, a tudíž vyžaduje opatření k určení toho, kdo je odpovědný za daný výsledek, jakož i k určení žádoucích změn politiky. Je rovněž důležité identifikovat otázky všeobecného zájmu široké veřejnosti, jako je např. přístup k energii, doprava, rovnost regionů, práce, bydlení a zdravotní péče a různé další veřejné služby na místní, regionální a celostátní úrovni.

1.12. Ochranu lidských práv a právní stát upevňuje silný sociální stát, ať již má napříč Evropou jakoukoli podobu. Tato vzájemná provázanost je uznána v evropském pilíři sociálních práv, což je zcela zásadní politický nástroj pro budování inkluzivnější Unie.

1.13. Středobodem demokratického prosazování lidských práv musí být hnutí na místní úrovni a lidé, kteří mají s chudobu osobní zkušenost. Neexistuje lepší způsob, jak hájit lidská práva, a zejména práva sociální, než nechat ve veřejném prostoru a v politických debatách zaznít názory lidí, kteří jsou nerovností, chudobou a sociálním vyloučením zasaženi nejvíce.

([4]) *Polsko v. Parlament a Rada, C-157/21, body 130 a 131 – rozsudek ze dne 16. února 2022, Maďarsko v. Parlament a Rada, C-156/21, body 116 a 117 – rozsudek SDEU EU:C:2022:97.*

([5]) *Laurent Pech a Petra Bard, Rule of Law Report and the EU Monitoring and Enforcement of Article 2 TEU Values (Zpráva o právním státu a monitorování EU zaměřené na prosazování hodnot podle článku 2 SEU), zpráva pro Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci a Výbor pro ústavní záležitosti Evropského parlamentu, únor 2022, s. 12–13.*

([6]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Odolná demokracie díky silné a různorodé občanské společnosti (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 228, 5.7.2019, s. 24).

([7]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Evropský kontrolní mechanismus právního státu a základních práv (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 8).

2. **Obecné připomínky**

2.1. EHSV připomíná svůj postoj, který vyjádřil ve stanovisku SOC/598 (2018): „Právní stát je neoddělitelně vzájemně spjat se zárukami, které chrání existenci pluralitní demokracie a respektování základních práv. Právní stát zajišťuje, aby vlády dodržovaly normy týkající se základních práv, a pluralitní demokracie pak zajišťuje, aby vlády prováděly politiky, které zlepšují životní podmínky občanů dané země. Dodržování zásad právního státu samo o sobě nezaručuje, že budou v určitém právním předpisu respektována základní práva ani že bude tento předpis vypracován inkluzivním a legitimním postupem na základě náležitě podložené, pluralitní a vyvážené diskuse s veřejností a jejího zapojení. Aby se zamezilo pouhému spravování státu prostřednictvím právních předpisů, je nutné dodržovat spolu se zásadami právního státu také základní práva a standardy pluralitní demokracie“ ([8]).

2.2. Jak je uvedeno ve zprávách Komise o právním státu z let 2021 a 2022, zachování důvěry občanů ve veřejné instituce a právní stát vyžaduje mimo jiné: existenci nezávislého systému soudnictví s účinným soudním přezkumem k zajištění souladu s právem EU; silné odhodlání veřejnosti bojovat proti korupci a zajistit demokratickou odpovědnost; pluralitu sdělovacích prostředků a jejich svobodu, včetně transparentnosti vlastnictví sdělovacích prostředků; transparentní ústavní a institucionální mechanismy k zajištění brzd a protivah s aktivní účastí občanské společnosti; posílení mezinárodní spolupráce v zájmu udržitelného rozvoje, lidských práv, demokracie a právního státu ([9]). Ve zprávě z roku 2022 Komise rovněž zdůrazňuje, že ruská agrese proti Ukrajině významně ohrožuje hodnoty EU a řád založený na pravidlech. Tato agrese je hrubým porušením mezinárodního práva a principů Charty OSN a kromě evropské i globální bezpečnosti a stability podrývá i demokracii a zásady právního státu ([10]).

2.3. Porušování zásad právního státu a základních práv nelze legitimizovat na základě žádné demokratické normy týkající se zastupování. Orgány EU, a zejména pak Evropská komise, musí využít všechny nástroje, které mají k dispozici, aby obnovily integritu zásad EU.

2.4. Organizace občanské společnosti a obránci lidských práv monitorují situaci na místě, a tudíž hrají v tomto směru zásadní úlohu, zejména pokud dochází k oslabování právního státu a k útokům na lidská práva ([11]). Autoritářské vlády ohrožují organizace občanské společnosti nejen tím, že zmenšují a různým způsobem omezují prostor pro jejich činnost, ale také prostřednictvím osobních výhrůžek a perzekuce, finančních omezení nebo nedostatečné ochrany před fyzickými nebo verbálními útoky ([12]).

2.5. Jak již Výbor uvedl dříve, celková možnost působení organizací občanské společnosti a obránců lidských práv v rámci vymezeném Listinou základních práv EU by měla být výrazně posílena přijetím balíčku, který by zahrnoval školení a předávání znalostí, organizační a finanční podporu a ochranu před útoky a negativními kampaněmi ([13]). Za tímto účelem EHSV vybízí Komisi, aby navrhla komplexní strategii pro evropskou občanskou společnost, kterou by se řídila spolupráce, úsilí o budování kapacit a účinná komunikace o problematice právního státu a základních práv.

2.6. EHSV se domnívá, že činnost organizací občanské společnosti a obránců lidských práv má zásadní význam, pokud jde o to, pomoci zranitelným skupinám vypořádat se se závažnými výzvami, které se týkají jejich bezpečnosti, dobrých životních podmínek a důstojnosti. Ve zranitelném postavení se jednoho dne může ocitnout každý. Lidé se ve zranitelném postavení často ocitají z více důvodů najednou, což vede ke strukturální marginalizaci a diskriminaci.

([8]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně rozpočtu Unie v případě všeobecných nedostatků týkajících se právního státu v členských státech [COM(2018) 324 final – 2018/0136 (COD)] (Úř. věst. C 62, 15.2.2019, s. 173).

([9]) Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Zpráva o právním státu 2021 – Stav právního státu v Evropské unii (COM/2021/700 final).

([10]) Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Zpráva o právním státu 2022 – Stav právního státu v Evropské unii (COM/2022/500 final).

([11]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě Další posílení právního státu v rámci Unie – Aktuální stav a další možné kroky [COM(2019) 163 final] (Úř. věst. C 282, 20.8.2019, s. 39).

([12]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Populismus a základní práva – příměstské a venkovské oblasti (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 53), bod 1.6.

([13]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie na posílení uplatňování Listiny základních práv v EU (COM(2020) 711 final) (Úř. věst. C 341, 24.8.2021, s. 50).

2.7. Právní stát a základní práva je třeba chránit vzhledem k jejich souvislosti s demokracií, zejména s podporou svobodných a spravedlivých voleb a silné účasti na demokratickém životě ([14]). Ti, kteří mohou právní stát podrývat, totiž potlačují také politickou opozici a nezávislé hromadné sdělovací prostředky. Nezbytným krokem k ochraně právního státu a základních práv je Akční plán pro evropskou demokracii.

2.8. Pokud jde o informování o problematice právního státu a základních práv, mají významnou úlohu sociální partneři. Zhoršení politického a právního prostředí v zemi dopadá na všechna pracoviště. Firmy, malé a střední podniky a sociální podniky nemohou účinně fungovat, nejsou-li zavedeny systémy ochrany právního státu a základních práv. Sociální partneři by měli odhodlaně usilovat o zlepšení integrity a účinnosti těchto systémů. Pracovníci musí mít možnost svobodně zakládat odbory a vstupovat do odborů dle svého výběru, přičemž odbory musí mít možnost svobodně fungovat ([15]). Pracovníci a zaměstnavatelé mají právo sjednávat a uzavírat kolektivní smlouvy a v případě konfliktu zájmů vést kolektivní akce na obranu svých zájmů, včetně stávky ([16]).

2.9. Značnou kapacitu pro shromažďování relevantních informací má Agentura pro základní práva. Ta již vybudovala rozsáhlou znalostní základnu, kterou mohou využívat všechny zainteresované subjekty. Agentura má solidní odborné znalosti, na nichž by se mělo stavět při posilování jejího komunikačního rozměru. Mělo by jí být poskytnuto více zdrojů, aby se mohla angažovat v oblasti veřejné komunikace ve všech členských státech EU. Je zapotřebí více spolupracovat se specializovanými institucemi, jako je Rada Evropy a Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva (ODHIR).

2.10. EU je aktérem i na celosvětové úrovni a její odpovědnost za dodržování zásad právního státu a základních práv je středobodem její mezinárodní identity a úlohy. Všechny vnější politiky, programy, nástroje a činnosti by měly odrážet skutečnost, že právní stát a základní práva mají pro EU ústřední postavení a jsou důležité pro demokracii a mír ve světě.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1. *Pozitivní rétorika a kontextualizace*

3.1.1. Vzdělávání občanů v oblasti zásad demokracie, základních práv a právního státu by mělo být posíleno na všech úrovních. Komise by rovněž měla nadále podporovat informovanost veřejnosti prostřednictvím ambiciózního programu v oblasti komunikace ([17]).

3.1.2. K oslovení evropských občanů již nestačí vyprávět legendy o založení EU. EU by měla nabídnout vizi žádoucí budoucnosti a oprášit klíčové zásady, které v evropském projektu sehrály významnou úlohu ([18]), včetně právního státu a lidských práv. V souvislosti s vojenskou agresí Ruska vůči Ukrajině je to obzvláště důležité.

3.1.3. Rámec pro lidská práva je založen na zásadě odpovědnosti, a tudíž vyžaduje opatření k určení toho, kdo je odpovědný za daný výsledek a za danou žádoucí změnu politiky. Je rovněž důležité identifikovat otázky všeobecného zájmu široké veřejnosti, jako je např. přístup k dopravě, energii, práci, bydlení a zdravotní péči a k různým dalším veřejným službám na místní, regionální a celostátní úrovni. Nestačí jen kritizovat případy nedodržování norem v oblasti lidských práv, spíše je třeba vysvětlit, čeho všeho můžeme do budoucna při respektování lidských práv a právního státu dosáhnout, a přimět tak lidi, aby mysleli pozitivně ([19]).

([14]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o evropském akčním plánu pro demokracii [COM(2020) 790 final] (Úř. věst. C 341, 24.8.2021, s. 56).

([15]) Čl. 8 odst. 1 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

([16]) Článek 28 Listiny základních práv EU.

([17]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o evropském akčním plánu pro demokracii [COM(2020) 790 final] (Úř. věst. C 341, 24.8.2021, s. 56).

([18]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Populismus a základní práva – příměstské a venkovské oblasti (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 53).

([19]) FRA, 10 klíčů k efektivnímu informování o lidských právech, 2018; Evropská síť vnitrostátních institucí pro lidská práva (ENNHRI), Tips for Effective Messaging about Economic & Social Rights (Tipy pro účinnou komunikaci o hospodářských a sociálních právech), 2019.

3.1.4. Právní stát nemůže existovat bez demokracie a základních práv a naopak. Tyto tři koncepty jsou vzájemně nedílně spjaty ([20]). EHSV proto vyzývá všechny zúčastněné strany, aby přestaly hovořit o tzv. neliberální demokracii a aby tento pojem nepoužívali, ani když chtějí takovou situaci kritizovat. Demokracie bez liberálních zásad neexistuje. Neliberální demokracie není alternativní, či dokonce rozmělněnou formou demokracie. Neliberální demokracie prostě demokracií není.

3.2. *Nezbytné politiky a příslušné oblasti politiky*

3.2.1. Jak již EHSV uvedl dříve, existuje souvislost mezi tím, že se lidem ať již domněle, či skutečně nedaří těžit z hospodářské prosperity, a jejich negativními postoji vůči veřejným orgánům a základním zásadám ([21]).

3.2.2. V zájmu prosazování lidských práv a právního státu je zapotřebí učinit kroky k určení politik, které mohou zlepšit každodenní život lidí.

3.2.3. Ochranu lidských práv a právní stát upevňuje silný sociální stát, ať již má napříč Evropou jakoukoli podobu. Tato vzájemná provázanost je uznána v evropském pilíři sociálních práv, což je zcela zásadní politický nástroj pro budování inkluzivnější Unie ([22]). Pracovníci mají právo na spravedlivou mzdu umožňující důstojnou životní úroveň (6. zásada evropského pilíře sociálních práv) a každý, kdo nemá dostatečné prostředky, má právo na přiměřené dávky zaručující minimální příjem, který mu umožní důstojný život ve všech etapách života a účinný přístup k podpůrnému zboží a službám (14. zásada) ([23]).

3.2.4. Pandemie COVID-19 je připomínkou toho, jak důležitý je všeobecný, dostupný a spravedlivý systém veřejné zdravotní péče. EHSV opakuje svůj názor vyjádřený ve stanovisku SOC/691 (2022): „EU a její členské státy by se měly zapojit do důkladné společenské reflexe týkající se původu krize a důvodů, proč se většina evropských zdravotních systémů kvůli pandemii dostala na pokraj kolapsu. Roky úsporných politik vedly k obecnému trendu snižování investic do zdravotnictví a dalších zásadních sociálních služeb (pomoc pro osoby ve stavu odkázanosti a pro zranitelné osoby, pečovatelské domy atd.), což utvářelo časovanou bombu, která vybuchla v konfrontaci se zásadní zdravotní výzvou“ ([24]).

3.2.5. Pandemie není jedinou krizí, která má dopad na základní práva. Válka na Ukrajině ohrožuje miliony lidí v této zemi i na celém světě. Změna klimatu a s ní spojené výzvy a katastrofy, jako jsou přírodní požáry, mají přímý vliv na lidi na celém kontinentu. Mnoho Evropanů se potýká se zvýšenými cenami energie. Evropské nástroje, jež umožňují v této oblasti jednat, by měly být odpovídajícím způsobem aktualizovány a upraveny.

3.2.6. Politiky, zvláště pak politiky hospodářských reforem, by měly být založeny na systematickém *ex ante* a *ex post* posuzování dopadu na lidská práva ([25]), a to v zájmu usnadnění informovaných a inkluzivních evropských a vnitrostátních diskusí o rozhodčím řízení a opravných postupech pro politická rozhodnutí ([26]).

([20]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Evropský kontrolní mechanismus právního státu a základních práv (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 8).

([21]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Populismus a základní práva – příměstské a venkovské oblasti (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 53).

([22]) Evropská komise, Evropský pilíř sociálních práv – 20 zásad.

([23]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Evropské rámcové směrnici o minimálním příjmu (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 190, 5.6.2019, s. 1).

([24]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopad pandemie COVID-19 na základní práva a právní stát napříč EU a budoucnost demokracie (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 275, 18.7.2022, s. 11).

([25]) Nezávislý odborník OSN na dopady zahraničního dluhu a dalších souvisejících mezinárodních finančních závazků států na plné požívání všech lidských práv, zejména hospodářských, sociálních a kulturních, Guiding Principles for human rights impact assessments for economic reform policies (Obecné zásady pro posuzování dopadu politik hospodářských reforem na lidská práva), dokument OSN A/HRC/40/57, 19. prosince 2018.

([26]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Populismus a základní práva – příměstské a venkovské oblasti (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 53).

3.2.7. Měl by být kladen větší důraz na hlavu III (Rovnost) a hlavu IV (Solidarita) Listiny základních práv, neboť jde o stěžejní prvky legitimity demokratické EU založené na hodnotách ([27]). Všechna lidská práva uznaná v Listině jsou nedělitelná, vzájemně spjata a stejně důležitá. Jak v jednom z přelomových případů upozornil Evropský soud pro lidská práva, jednoznačné rozdělení mezi sociálně-ekonomickými právy a občanskými a politickými právy neexistuje ([28]).

3.2.8. Bylo by žádoucí prohloubit spolupráci mezi orgány EU a členskými státy, aby se zajistilo, že všichni občané a rezidenti budou požívat všech práv uznaných Evropskou úmluvou o lidských právech, Evropskou sociální chartou (v jejích různých formách) a příslušnými úmluvami OSN v oblasti lidských práv. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby při navrhování, výkladu a provádění právních předpisů EU náležitě zohledňovaly evropský pilíř sociálních práv a Evropskou sociální chartu.

3.2.9. EHSV vyzývá všechny členské státy, aby (revidovanou) Evropskou sociální chartu z roku 1996 podepsaly a ratifikovaly a aby přijaly postup pro podávání kolektivních stížností u Evropského výboru pro sociální práva.

3.2.10. EHSV podporuje iniciativu Komise, díky níž bude možné přijímat nápravná opatření ekonomického charakteru vůči členským státům dopouštějícím se závažného a soustavného porušování hodnot uvedených v článku 2 SEU ([29]). „[Komise] musí vyčlenit odpovídající lidské zdroje a finanční prostředky a důsledně se zabývat upozorněními na případné porušení. Musí při tom uplatňovat přísně objektivní kritéria a porušování předpisů vyšetřovat ve všech členských státech stejným způsobem“ ([30]).

3.3. *Demokratické prosazování lidských práva a důležitost osobní zkušenosti*

3.3.1. Podle rozsáhlého průzkumu, který provedla Agentura pro základní práva, se téměř devět z deseti lidí v EU domnívá, že lidská práva jsou důležitá pro vytvoření spravedlivější společnosti ([31]). Evropané mají za to, že lidská práva mohou v jejich životě hrát smysluplnou úlohu.

3.3.2. Mají-li být lidská práva skutečně prosazována v celé Evropě, je zapotřebí zdůraznit, jak tato práva – jako jsou sociální práva týkající se např. práce, sociálního zabezpečení, bydlení, vzdělávání a zdravotní péče – mohou příznivě ovlivnit každodenní život všech lidí v místech, která jsou pro ně nejdůležitější, a v jejich místních komunitách ([32]).

3.3.3. Středobodem demokratického prosazování lidských práv musí být hnutí na místní úrovni a lidé, kteří mají s chudobu osobní zkušenost. Neexistuje lepší způsob, jak hájit lidská práva, a zejména práva sociální, než nechat ve veřejném prostoru a v politických debatách zaznít názory lidí, kteří jsou nerovností, chudobou a sociálním vyloučením zasaženi nejvíce. Pomoci může také vyprávění lidského příběhu, které ukáže, že se za fakty a za statistikami skrývají lidské tváře a konkrétní osoby. Mají-li se sociální práva brát vážně, jsou zapotřebí nejen jiné politiky, ale také inkluzivnější procesy jejich tvorby ([33]).

3.3.4. Evropská společnost si nemůže dovolit volit naoko mezi právy na jedné straně a demokracií na straně druhé. Pro dodržování lidských práv je nezbytné zajistit jejich popularizaci, a to vytvářením a podporováním hnutí prosazujícího lidská práva na místní, celostátní i celosvětové úrovni.

([27]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie na posílení uplatňování Listiny základních práv v EU (COM(2020) 711 final) (Úř. věst. C 341, 24.8.2021, s. 50).

([28]) Airey proti Irsku, rozsudek, skutková podstata, žalobní návrh č. 6289/73 (1979), rozsudek ESLP ze dne 9. října 1979, bod 26.

([29]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopad pandemie COVID-19 na základní práva a právní stát napříč EU a budoucnost demokracie (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 275, 18.7.2022, s. 11).

([30]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Právní stát a fond na podporu oživení (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 194, 12.5.2022, s. 27).

([31]) FRA, Many Europeans believe human rights can build a fairer society but challenges remain (Mnoho Evropanů se domnívá, že lidská práva mohou vést ke spravedlivější společnost, zbývá však ještě mnoho práce), tisková zpráva ze dne 24. června 2020.

([32]) Casla, Koldo a Barker, Lyle, Human Rights Local (Lidská práva na místní úrovni), *Human Rights Centre blog – University of Essex*, 17. ledna 2022.

([33]) Casla, Koldo, Nothing about us, without us, is really for us (Nic, co je o nás bez nás, není skutečně pro nás), *Global Policy*, 14. října 2019.

3.3.5. Tento proces musí vést skupiny občanské společnosti, přičemž veřejné orgány v EU a v členských státech musí napomáhat demokratickému prosazování lidských práv tím, že budou jednat transparentně a respektovat úlohu občanské společnosti, která usiluje o to, aby za své jednání v této oblasti nesly odpovědnost. Vnitrostátní instituce zabývající se ochranou lidských práv by měly být posíleny a měly by šířit osvětu o možných opravných prostředcích, které mají občané k dispozici.

V Bruselu dne 14. prosince 2022.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG